

УДК 329.93

Бойко О. В., к.е.н., доцент

Адамук В. В., магістрант

Луцький національний технічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті обґрунтовано необхідність здійснення інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств. Визначено особливості інвестування інновацій та фактори, які обумовлюють вибір потенційних інвесторів і джерел інвестування інновацій. Доведено, що розроблена модель функціонування системи інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємства, дасть змогу здійснити обґрунтування оптимальної частки інвестиційних ресурсів підприємства. Викладено послідовність формування та вибору інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства.

Ключові слова: інновації, інвестори, інноваційна діяльність, інвестиційна підтримка, джерела інвестування інновацій, інвестиційні ресурси.

Boyko O., Adamuk V.

INVESTMENT SUPPORT INNOVATION ACTIVITY

The paper emphasizes the need for investment to support innovation activities of enterprises. The features of investment and innovation factors that determine the choice of potential investors and sources of investment innovation. Analysis of public and private investment sources of innovation activity. Factors and conditions of their choice. It is proved that the model of the functioning of the investment support innovation enterprise, part of which is to evaluate the feasibility and effectiveness of the investment by providing innovative activities and opportunities of attracting investment resources will help make a study of the optimal share of investment resources of the enterprise, which is reasonable for direct investment different areas of innovation. In view of this, the system of investment support innovation activity is defined as a set of economic relations arising in connection with the search, attraction and use of investment resources needed to invest in different areas of innovation activity within existing internal volumes of these resources and the possibility of them from external sources. Expounded sequence formation and selection of innovative investment strategy. It is concluded that investing innovation activity is a complicated process, whose effectiveness depends on the factors that determine the nature of innovation and investment requirements for its support, strategic investment management features in terms of innovation, the level of risk in shaping the strategy of innovative development companies.

Key words: innovation, investors, innovation, investment support, sources of innovation investment, investment resources.

Бойко О. В., Адамук В. В.

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПОДДЕРЖКА ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье обоснована необходимость осуществления инвестиционной поддержки инновационной деятельности предприятий. Определены особенности инвестирования инноваций и факторы, обуславливающие выбор потенциальных инвесторов и источников инвестирования инноваций. Доказано, что разработанная модель функционирования системы инвестиционной поддержки инновационной деятельности предприятия, позволит осуществить обоснование оптимальной доли инвестиционных ресурсов предприятия. Изложены последовательность формирования и выбора инновационно-инвестиционной стратегии предприятия.

Ключевые слова: инновации, инвесторы, инновационная деятельность, инвестиционная поддержка, источники инвестирования инноваций, инвестиционные ресурсы.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Успішне функціонування підприємств і досягнення стратегічних переваг в умовах конкуренції значною мірою залежать від результативності їхньої інноваційної діяльності, яка визначається, насамперед, наявністю необхідних внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інновацій, можливістю їхньої швидкої мобілізації, зацікавленістю інвестора в підтримці інноваційного розвитку, яка залежить від специфічних особливостей інвестицій, таких як тривалий період окупності під час реалізації інновацій, підвищений ризик реалізації, нерівномірність надходження доходів від здійснення інвестицій. Урахування цих особливостей і зміна умов функціонування підприємств визначають важливість подальшого вдосконалення принципів, форм, методів та пошуку джерел інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженнями проблем інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, зокрема, такі, як В. Александрова, І. Алексєєв, О. Амоша, Л. Борщ, О. Волков, М. Гаман, В. Геєць, А. Гриньов, М. Денисенко, С. Ілляшенко, С. Ільєнкова, А. Касич, С. Князь, В. Козик, Н. Краснокутська,

О. Кузьмін, О. Лапко, П. Микитюк, Л. Михайлова, Й. Петрович, І. Скворцов, Ю. Стадницький, Б. Твісс, Л. Федулова, П. Харів, В. Хобта, М. Хучек, Н. Чухрай, Й. Шумпетер, Ю. Яковець, О. Ястремська та інші.

Однак, незважаючи на значну кількість публікацій та їхнє наукове і практичне значення, окремі питання стосовно інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств потребують подальшого дослідження, зокрема, методи аналізу чинників, які впливають на обсяги інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств, система узагальнюючих показників оцінювання такого забезпечення, механізми моніторингу та регулювання процесу інвестування інноваційної діяльності підприємств, методичні засади раціоналізації обсягів інвестиційних ресурсів для фінансування інноваційної діяльності підприємств тощо.

Цілі статті. Метою даної статті є розгляд теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційно-інноваційної діяльності вітчизняних підприємств в умовах сучасної ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інноваційна діяльність є надзвичайно складним та капіталомістким процесом, що потребує вкладання значних матеріальних та інтелектуальних цінностей, тобто інвестиційної підтримки. З іншого боку, як свідчить практика інвестиційної діяльності, найбільш перспективним видом вкладення капіталу є фінансування інноваційних і науково-технічних проектів [11, с. 116]. Тому активізація інноваційної та інвестиційної діяльності стає вирішальною умовою стійкого розвитку підприємств. Саме в цьому полягає взаємозумовленість інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Зважаючи на складність, трудомісткість та високу вартість освоєння інновацій, інноваційна діяльність підприємства потребує залучення значної кількості матеріальних, людських,

управлінських, інформаційних та інших ресурсів [2, с. 54]. Ресурсне забезпечення інноваційної діяльності підприємства є тією вихідною базою, на основі якої здійснюється формування інвестиційного механізму для реалізації цілей, поставлених інноваційною політикою. Саме наявність ресурсів, їх органічна й технічна побудова визначає можливості ведення успішної інноваційної діяльності підприємства.

Потрібно відзначити, що можливості підприємств у здійсненні інноваційної діяльності істотно відрізняються оскільки вони залежать від кількісних та якісних характеристик інноваційного потенціалу підприємства, його відповідності обраному стратегічному напрямку інноваційного розвитку, перспектив реалізації інновацій у конкретних економічних умовах [8, с. 111]. Тому одним із пріоритетних заходів, спрямованих на активізацію інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, є оцінка реальної спроможності, можливості та готовності підприємства до інвестування процесу реалізації інновацій.

Окрім того, спроможність підприємства до інноваційного розвитку обумовлюється інноваційним потенціалом підприємства, тобто його здатністю реалізовувати інновації в межах обраного стратегічного напрямку розвитку [6]. Можливість здійснювати інноваційну діяльність визначається потенційною спроможністю підприємства до інноваційного розвитку та сукупністю умов, що сприяють чи, навпаки, перешкоджають реалізації інновацій. Готовність підприємства до здійснення інноваційної діяльності визначається спроможністю до інноваційного розвитку і можливістю його реалізації, а також наявністю спонукального мотиву до реалізації інновацій, який може бути охарактеризований як сприйнятливості підприємства до інновацій.

Зважаючи на специфіку інвестування інновацій, слід відмітити, що особливості здійснення інвестиційної підтримки інноваційного розвитку підприємств обумовлюються рядом факторів, а саме [10, с.102]: рівнем значущості інновацій, необхідними розмірами інвестицій в інновації, рівнем ризику

інноваційної діяльності, ступенем готовності інновації до реалізації, характером та масштабом ефекту від інноваційної діяльності.

Вищезазначені фактори обумовлюють вибір потенційних інвесторів і джерел інвестування інновацій, визначають необхідний розмір інвестицій у інноваційний розвиток, формують умови здійснення інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств.

Аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду свідчить про те, що держава має значні невикористані резерви інвестиційної підтримки інноваційних процесів, які здатні бути стимулом для мотивації приватних інвесторів до нововведень. Тому виникає необхідність визначення послідовності державної підтримки інновацій та подальшого вдосконалення її принципів, форм і методів. На основі опрацювання літературних джерел [3, с. 71; 5, с. 36] можна виділити такі етапи здійснення державної підтримки інноваційної діяльності підприємств:

- визначення пріоритетів у науковому та технічному розвитку підприємств;
- визначення принципів інвестиційної підтримки;
- вибір методів державної підтримки інновацій;
- визначення форм інвестиційної підтримки;
- вибір джерел інвестиційної підтримки інновацій;
- оцінка відповідності інноваційних проектів пріоритетам;
- контроль за використанням коштів держави, спрямованих на інноваційний розвиток.

Слід відмітити, що є можливості недержавної інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємств, яка ускладнюється відсутністю прийнятних джерел фінансування, високим рівнем оподаткування, законодавчими бар'єрами та іншими факторами, що безпосередньо впливають на доступність і ціну інвестиційних ресурсів.

Із вищевикладеного слідує, що інвестиційні та інноваційні процеси слід розглядати не окремо, а в комплексі, що призводить до необхідності побудови інноваційно-інвестиційної моделі, яка

поєднує інвестиційні та інноваційні принципи, методи та механізми реалізації, критерії прийняття інноваційно-інвестиційних рішень.

Вважаємо за необхідне відзначити, що успішна реалізація такої інноваційно-інвестиційної моделі можлива за умови забезпечення наступних вимог [9, с. 73]:

- узгодження потреби у інноваціях та потенційних обсягах залучення інвестицій;

- оптимальне поєднання очікуваного досягнення прибутковості від вкладання інвестицій в інновації та потенційних ризиків і невизначеності в майбутньому періоді;

- окреслення часових меж для впровадження нововведень, що сприяють залученню інвесторів, які усвідомлюють цінність інновацій.

Запровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку підприємств дасть можливість системно вирішувати проблеми, що виникають за зміни методів і підходів до інвестиційного забезпечення інноваційних процесів, раціоналізації механізмів управління залучення інвестицій тощо.

Зважаючи на зазначене можна стверджувати, що інвестиційна підтримка інноваційної діяльності підприємства – це сукупність економічних відносин, що виникають у зв'язку з пошуком, залученням і використанням інвестиційних ресурсів, необхідних для інвестування різних напрямів інноваційної діяльності підприємств з урахуванням наявних внутрішніх обсягів цих ресурсів та можливості залучення їх із зовнішніх джерел.

Проведені дослідження наукових праць [4, с. 2; 7, с. 63] вказують на існування багатьох чинників, які впливають на інвестиційну підтримку інноваційної діяльності підприємства, серед яких, на наш погляд, найбільш суттєвими є: фінансові чинники (недостатність власних коштів, занадто високі інноваційні витрати), інвестиційні перешкоди (високий ризик інноваційної діяльності, тривалий термін розробки), загострення ринкових проблем і недосконалість законодавчої бази для регулювання інноваційної діяльності.

Вважаємо за необхідне відзначити, що для подальшого розвитку інноваційної діяльності підприємств та підвищення її ефективності необхідно обирати найоптимальніші шляхи досягнення поставлених цілей. Істотну роль у цьому відіграє формування та обґрунтування інвестиційної стратегії інноваційного розвитку підприємства, що пов'язано з пошуком і оцінкою альтернативних варіантів інвестицій і передбачає запровадження реальних інновацій на основі аналізу інвестиційних проектів: щодо різних базових періодів, але з врахуванням первісних інвестицій, відсоткової ставки, періоду інвестування; в умовах простих і складних відсотків; з врахуванням інвестиційних ризиків та заходів щодо їх зменшення [1, с. 44]. У процесі формування стратегії фінансування інноваційних проектів необхідно звертати увагу на тип обраної інноваційної стратегії та кількість проектів, що будуть реалізовуватись одночасно. Крім того, слід визначити, з яких джерел здійснюватиметься фінансування, і прийняти рішення щодо розподілу реальних інвестицій між різними інвестиційними проектами, прийнятими до реалізації.

Отже, в умовах нестабільного внутрішнього і зовнішнього середовища, в яких перебувають нині вітчизняні підприємства, розроблена та обґрунтована інвестиційна стратегія виступає оптимальною ресурсною базою для реалізації інноваційних проектів, які формуються внаслідок загальноекономічної стратегії, та пов'язані з маркетинговою стратегією діяльності підприємств.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладений у статті матеріал, можна зробити висновок, що інноваційна діяльність підприємств є прогресивною формою їх розвитку, яка дозволяє досягти довгострокових конкурентних переваг, підвищити науково-технічний рівень виробництва та ефективність використання ресурсів підприємства. Наявність власних коштів підприємства, доступ до джерел інвестиційних ресурсів для фінансування інновацій, наявність і зацікавленість інвесторів у реалізації інновацій є найважливішими факторами успіху в інноваційному розвитку підприємства.

1. Борщ Л. М. Інновації та інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку / Л. М. Борщ // Економіка ринкових відносин. – 2008. – № 2. – С. 44–51.
2. Гаман М. В. Державне регулювання інноваційного розвитку України / М. В. Гаман. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 388 с.
3. Клепікова О. В. Інноваційна діяльність на підприємстві як об'єкт управління // Економіка транспортного комплексу. – 2009. – Вип. 14. – С. 71-76.
4. Климова Г. І. Система інтересів учасників інвестиційного процесу / Г. І. Климова // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 3. – С. 2–5.
5. Кузнецов А. Я. Інвестиційно-інноваційна діяльність та система її фінансового забезпечення : автореферат дис. д-ра екон. наук. : 08.04.01 /А. Я. Кузнецов. – Ін-т економіки та прогнозування НАН України. – К., 2005. – 36 с.
6. Молчанова О. П. Інноваційний менеджмент [Електронний ресурс] / О. П. Молчанова. – Режим доступу : <http://molchanova.spa.msu.ru / Innov. Management2/02-01.htm>.
7. Овчаренко Т. С. Проблеми інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств / Т. С. Овчаренко // Вісник Київського національного університету. Сер. „Економіка”. – 2002. – Вип.58. – С. 63 – 69.
8. Скібіцький О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент: навч. посіб. / О.М. Скібіцький. – К. : Центр навчальної літератури. – 2009. – 408 с.
9. Товт Т. Й. Інвестиційно-інноваційні пріоритети розвитку промислових підприємств / Т.Й. Товт // Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції “Сучасний соціокультурний простір 2010”, Київ, 20-22 вересня 2010 р. – Київ, 2010. – Ч. 1. – С. 73-75.
10. Товт Т.Й. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Т.Й. Товт // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №3 (81). – С. 102–108.
11. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів / П. С. Харів. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 456 с.